

Forskningsmidler på energiområdet

Energiforskning støttes via mange forskellige puljer. Flere af dem giver muligheder for fjernvarmeprojekter - det viser blandt andet den seneste fordeling af EUDP-midler.

FORSKNING

Af journalist Flemming Linnebjerg Rasmussen, Dansk Fjernvarme

Forskning inden for fjernvarme kan støttes fra en række forskellige danske, nordiske og europæiske puljer, som det kan være vanskeligt at begrave overblikket over.

I anledning af, at forskningsåret 2010 nu er skudt i gang, vil FJERNVARMEN med denne artikel samle op på en række af de væsentligste puljer og give nogle eksempler på de projekter, der har fået tilskud. Artiklen er ikke udtømmende for de støttemuligheder, der findes på energiområdet, men skulle gerne give et overblik. Teknisk konsulent Henrik Andersen fra Dansk Fjernvarme opfordrer derfor til, at alle i branchen er opmærksomme på de muligheder, der er.

- Forskning og udvikling er afgørende for vores branche i de kommende år. Alle varmeværker, der ligger inde med gode idéer og projekter, vil vi derfor opfordre til at søge de muligheder, der er for at opnå forskningsstøtte. Det kan være alene, i selskab med samarbejdspartnere eller eksempelvis via uddannelsesinstitutioner.

- Ud over de faste puljer er det altid værd at holde øje med de forskellige politiske aftaler og pakker, der vedtages på Christiansborg. Ofte følger der nogle penge med, som kan være relevante for fjernvarmesektoren. Det gælder for eksempel regeringens handlingsplan for miljøeffektiv teknologi, siger Henrik Andersen.

EUDP-puljen

Omkring årsskiftet blev det offent-

liggjort hvilke projekter, der i denne omgang modtager midler fra to af de store offentlige pengekasser på området, nemlig Højteknologifonden og EUDP-midlerne.

Især når det gælder midlerne fra det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram, bedre kendt som EUDP, har flere af de støttede projekter en klar kobling til fjernvarmeområdet.

EUDP afsluttede kort før nytår sin anden ansøgningsrunde for 2009 og uddelte 70 millioner fordelt på 22 projekter samt 12 projekter vedrørende internationalt samarbejde. Således har næsten 50 projekter i 2009 opnået støtte på samlet 200 millioner fra EUDP. De udvalgte projekter fordeler sig bredt på de forskellige teknologiområder. EUDP havde denne gang særligt opfordret til at indsende ansøgninger på perspektivrige projekter for effektiv energianvendelse, og dette teknologiområde er da også blandt de områder, der har modtaget tilsagn om flest midler. Dernæst følger vind, energisystemer og sol.

Biomasse og sol

Flere af de projekter, EUDP har valgt at støtte, handler om biomasse. Interessant set med fjernvarmebriller er ikke mindst et projekt, der har til formål at udarbejde en national handlingsplan for udvikling og demonstration inden for kraftvarme fra fast biomasse. Et andet interessant biomasseprojekt handler om forøgelse og regulering af biogasproduktion samt udvikling af gødning baseret på de afgassede fibre. Med 4,4 millioner

kroner i støtte er dette projekt blandt de projekter, der har modtaget flest penge.

Inden for solenergi er tre projekter blevet godkendt til støtte. Det drejer sig blandt andet om et projekt om bygningsintegreret solenergi, altså solfangere, der kan integreres i hus-tagene.

Inden for området "energianvendelse" har flere af projekterne fokus på energiudnyttelse i den enkelte matrikel, og der er ingen direkte fjernvarmerelaterede projekter imellem. Eksempelvis handler et projekt om at udvikle koncepter for at ombygge ældre etageboliger til lavenergiklasse 1.

I 2010 er der 400 millioner kroner til rådighed i EUDP-puljen. Der er ansøgningsfrist for den første af to uddelelser den 24. februar. Anden runde kører til efteråret.

Højteknologifonden

Hvor EUDP-puljen alene beskæftiger sig med energiområdet, har Højteknologifonden et bredere sigte. Fire ud af de tolv støttede projekter er dog tilknyttet energiområdet, desværre har ingen af dem direkte noget med fjernvarmeteknologi at gøre.

Det projekt, der er tættest på, har titlen "lavere varmeregning med fremtidens vinduer". Dette projekt vil afskaffe kuldebroer, kondens og skimmel i stuerne via en ny generation af højisolierende vinduer, der skal reducere varmetabet fra boligerne væsentligt. Hvor fjernvarmen altså ikke direkte er emnet for et projekt, handler to til gengæld om vindmøller.

Folketinget har vedtaget at øge midlerne til Højteknologifonden fra 280 til 520 millioner kroner, som er det beløb, der kan deles ud i 2010. Den første deadline for indlevering af ansøgninger er netop passeret den 27. januar. Årets anden ansøgningsrunde har deadline den 27. august.

Selvom ingen af projekterne i denne runde handlede om fjernvarme, ligger kollektiv varmforsyning inden for det felt, fonden støtter.

Forsk-programmerne

Som systemansvarligt selskab organiserer Energinet.dk flere forskellige forskningsprogrammer, der især er finansieret via en afgift på transporten af el samt de PSO-midler, der opkræves hos borgerne via el-regningen.

I regi af Energinet.dk findes fire programmer, der har den første del af deres navn til fælles. Programmerne hedder ForskEL (el), ForskVE (vedvarende energi), ForskIN (internationalt) og ForskNG (naturgas).

Fjernvarme- og kraftvarmeemner kan indpasses under flere af disse programmer, eksempelvis er det via ForskEL-programmet, Brædstrup Fjernvarme har opnået tilskud til projektet, der handler om at etablere et borehulslager, som er det første af sin art i Danmark (læs artiklen på side 20).

FJERNVARMENS UDVIKLINGSCENTER

FJERNVARMENS UDVIKLINGSCENTER

Med etableringen af Fjernvarmens Udviklingscenter, der er et samarbejde mellem fjernvarmeværker, industrien og uddannelsesinstitutioner, er forskning og udvikling for alvor sat på dagsordenen i fjernvarmesektoren. Målsætningen er således, at centret skal bidrage til at styrke indsatsen yderligere i fremtiden.

- Det er glædeligt, at der er fjernvarmeprojekter blandt de projekter, der opnår tilskud fra de forskellige forskningspuljer. Men fjernvarmen kan og bør spille en langt større rolle, end den gør i dag. Udviklingscentret skal styrke fjernvarmesektorens kompetencer, når det handler om at søge andel i forskningsmidler. Det skal ske ved at koordinere og kvalificere relevante ansøgninger og dermed hjælpe projekterne igennem, forklarer Dansk Fjernvarmes direktør, Jørgen G. Jørgensen, der også er foreningens repræsentant i udviklingscentrets bestyrelse.

Ambitionerne med udviklingscentret rækker dog videre, end at fjernvarmesektoren blot skal blive bedre til at søge de eksisterende fonde.

- Når Fjernvarmens Udviklingscenter den 2. marts har haft sin første ordinære generalforsamling, er det min forventning, at centret vil fremsætte et formelt forslag til politikerne om, at fjernvarmesektoren får sin egen F&U-ordning, som det er kendt fra el-sektorens PSO-midler. Sådan en model har et bredt udsnit af de energipolitiske ordførere allerede bakket op om i et tidligere nummer af FJERNVARMEN, siger Jørgen G. Jørgensen.

ForskEL

ForskEL-programmet er det pengemæssigt største og umiddelbart også det mest interessante set med fjernvarmebriller. Programmet har eksisteret i 11 år, og det handler overordnet om forskning i miljøvenlig teknologi til el-produktion. Eftersom produktio-

nen af el ofte knytter sig til produktionen af varme, er der rig mulighed for at projekter, der kan styrke fjernvarmen, kan få støtte. Gennem årene er projekter inden for blandt andet biomasse, solenergi samt styring og

(Fortsættes næste side)

(Fortsat fra forrige side)

regulering støttet. Puljen for projekter i 2010 var på 130 millioner kroner, og de penge blev der sat modtagere på lige inden nytår.

Der er i denne omgang givet støtte til projekter inden for en række områder, blandt andet biomasse, affald, kraftvarme, styring og regulering af el samt biogas. Som det fremgår, har flere af dem, ligesom Brædstrup-projektet, betydning for fjernvarmen. Det gælder blandt andet et projekt, der har til formål at udnytte avanceret sensorteknik til at sortere affaldet på forbrændingsanlæg, hvilket skal øge den energi, der kan skaffes via forbrændingen.

Et andet projekt, der bliver støttet, handler om storskala anvendelse af biopiller til energiformål. Projektet skal belyse mulighederne for bæredygtig import og lagring af biobrændsler. Endnu et interessant projekt handler om udviklingen af en ny type katalysator til fjernelse af NO_x ved biomasseforbrænding. Lidt i samme boldgade støttes udviklingen af en ny metode til at måle udslippet af SO_2 .

Desværre var der i år ifølge Energinet.dk ingen støtteværdige projekter inden for kategorien "sammenhængende energisystemer".

ForskVE og ForskNG

ForskVE-programmet sigter mod solceller, bølgekraft og bioforgasning og puljen var i denne omgang på 25 millioner kroner. Det er blandt andet et

Forskningsprojekter, der berører fjernvarme, kan finde støtte i mange forskellige fonde. Eksempelvis har et projekt, der handler om at udarbejde en national handlingsplan for udvikling og demonstration inden for kraftvarme fra fast biomasse, fået støtte fra EUDP. Foto: Jørgen Schytte.

krav til denne pulje, at projekterne er tilsluttet el-nettet. Et enkelt projekt har indirekte kontakt til fjernvarmen. Her vil et konsortium demonstrere den såkaldte LT-CFB forgasningsteknologi via en forgasser for tilsatsfyring af besværlig biomasse (f.eks. halm og gylletørstof) til kedel 2 på Asnæsværket. Anlægget vil levere gas til el og kraftvarmeproduktion.

ForskNG-puljen har et ret begrænset budget, og derfor har kun et enkelt projekt fundet støtte i 2010. Det handler om biogas og har til formål at klarlægge fordele og ulemper ved et stort biogasnet, der forsyner større kunder, hvor biogasnettet vil være forbundet med naturgas-nettet.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at

projekter, der handler om biogas, både kan opnå støtte fra ForskEL-puljen og ForskNG-puljen. Så har man et relevant biogas-projekt i tankerne, er der altså flere mulige støttekilder.

Udenlandske midler

Mulighederne for at søge støtte fra internationale fonde, EU-programmer osv. er et helt kapitel for sig og vil derfor i denne omgang kun få nogle få ord med på vejen. Men også her kan der være muligheder for danske fjernvarmeprojekter.

Nordisk Energiforskning, med sekretariat i Oslo, står for finansieringen af energiforskning inden for rammerne af det nordiske ministerråd, som er et mellemstatsligt organ mellem Danmark, Sverige, Norge, Island og Finland. Via Nordisk Energiforskning støttes projekter inden for eksempelvis energieffektivitet, fornybar energi og energimarkeder.

Nordisk Energiforskning arbejder med at samordne forskellige nationale projekter i medlemslandene, men har også selvstændige midler til rådighed til støtte. Det er dog et kriterium for at opnå støtte, at projektet skal være et samarbejde mellem mindst tre af de nordiske lande.

Inden for EU er det relevante organ det "7'ende Rammeprogram" for forsk-

LÆS MERE

LÆS MERE

- EUDP: www.ens.dk/eudp
- Højteknologifonden: www.hoejteknologifonden.dk
- Forsk-puljerne: www.energinet.dk (se under fanebladet "forskning")
- Nordisk Energiforskning: www.nordicenergy.net
- Dansk Fjernvarmes F&U-Konto: www.danskfjernvarme.dk (se under fanebladet "forskning")
- Det Strategiske Forskningsråd: www.fi.dk/raad-og-udvalg/det-strategiske-forskningsraad
- EU's 7'ende rammeprogram: cordis.europa.eu/home_en.html
- IEE: ec.europa.eu/energy/intelligent/
- Fjernvarmens Udviklingscenter: www.fjvu.dk

ning og udvikling, kaldet FP7. Herfra uddeles der 380 milliarder kroner i støtte over syv år til en lang række formål blandt andet til energirelateret forskning og udvikling.

På Forsknings- og Innovationsstyrelsens hjemmeside er der en vejledning til programmet. Den findes på www.fi.dk/internationalt/eus7rammeprogramforskning.

Desuden findes der i regi af EU-Kommissionen programmet, IEE, som står for Intelligent Energy - Europe. IEE støtter projekter, der understøtter anvendelsen af vedvarende energi, forbedrede markedsvilkår og energibesparelser.

Det Strategiske Forskningsråd

Det Strategiske Forskningsråd arbejder for, at den strategiske forskning i Danmark indrettes, så den bedst muligt adresserer de udfordringer, det danske samfund står overfor, herunder energi- og klimaudfordringen.

Midlerne afsættes på hvert års finanslov, og for 2010 er der afsat 308 millioner kroner alene til forskningsområdet "fremtidens energisystemer".

På rådets hjemmeside er kalenderen med ansøgningsfristerne for 2010 i skrivende stund endnu ikke offentliggjort, men den første deadline for at blive prækvalificeret til støtte ligger typisk i april eller maj, hvorefter den endelige ansøgningsfrist ligger i september eller oktober.

Dansk Fjernvarmes F&U-Konto

Selvom budgettet på omkring en million kroner muligvis ikke syner af meget sammenlignet med de store statslige forskningspuljer, har Dansk Fjernvarmes F&U-Konto vist, at selv små midler kan skabe vigtige fremskridt og væsentlige resultater.

Et af de seneste års mest synlige beviser på det må siges at være Varmeplan Danmark, der - ikke mindst hos energipolitikerne - har sat et markant

fokus på fjernvarmens muligheder i fremtiden.

Sigtet med støtten til projekter fra Dansk Fjernvarmes F&U-Konto er at supplere offentlige forsknings- og udviklingsprogrammer såsom EUDP-programmet og PSO-programmerne samt at udfylde de huller, der opstår, når projekter falder uden for rammerne af disse ordninger.

Der har netop den 11. januar været deadline for at søge andel i dette års midler.

- Vi har lige passeret dette års ansøgningsfrist og har fået i alt 15 ansøgninger til et samlet beløb på cirka 2,7 millioner. Så vi kommer desværre til at skuffe nogle ansøgere, men vi er glade for den store interesse, siger kontoens sekretær, Henrik Andersen fra Dansk Fjernvarme.

fr@danskfjernvarme.dk